

پرسشنامه نظریه حساسیت به تقویت تجدیدنظرشده- فرم کودکان: روش اجرا و نمره گذاری
Revised Reinforcement Sensitivity Theory Questionnaire-Children Form:
Instruction and Scoring

Tayebeh Shahmoradifar
PhD Candidate in Psychology
Tarbiat Modares University

Hossein Karsazi
PhD Candidate in
Health Psychology
University of Tehran

حسین کارسازی*
دانشجوی دکتری روان شناسی سلامت
دانشگاه تهران

طیبه شاهمرادی فر
دانشجوی دکتری روان شناسی
دانشگاه تربیت مدرس

Ali Fathi Ashtiani, PhD
Behavioral Sciences Research Center
Baqiyatallah University of Medical Sciences

علی فتحی آشتیانی
استاد مرکز تحقیقات علوم رفتاری
دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله

پژوهشگر گرامی

با توجه به اهمیت نظریه حساسیت به تقویت در آسیب شناسی روانی کودکان، کوپر، استیرلینگ، داو، پاگنای و کور (۲۰۱۷) ابزار خود گزارش دهی همخوان با نظریه حساسیت به تقویت تجدیدنظرشده را برای کودکان تدوین کردند. برخلاف پژوهش های پیشین که در طراحی پرسشنامه مناسب برای کودکان به دنبال تغییر در پرسشنامه های بزرگسالان بودند، کوپر و دیگران (۲۰۱۷) مجموعه جدیدی از ماده ها را بر اساس ملاحظات نظری و مصاحبه با کودکان طراحی کردند. از بین ۴۸ ماده اولیه، پس از تحلیل عاملی ۲۱ ماده انتخاب شد و سه عامل جداگانه به دست آمد که عبارتند از: نظام بازداری رفتاری^۱، نظام فعال سازی رفتاری^۲، نظام جنگ/گریز/بهت^۳. ضرایب آلفای کرونباخ در هر سه عامل نظام بازداری رفتاری، نظام فعال سازی رفتاری و نظام جنگ/گریز/بهت به ترتیب برابر ۰/۶۸، ۰/۸۰ و ۰/۷۶ گزارش شد.

شاهمرادی، کارسازی و فتحی (۱۳۹۸) ساختار عاملی، اعتبار و روایی نسخه فارسی پرسشنامه نظریه حساسیت به تقویت تجدیدنظرشده- فرم کودکان را در جامعه ایرانی بررسی کردند. نسخه انگلیسی این پرسشنامه پس از آماده سازی، روی ۳۱۴ نفر (۱۷۹ دختر، ۱۳۵ پسر) از دانش آموزان پایه های سوم تا ششم ابتدایی شهر تهران اجرا شد و اعتبار آن از طریق همسانی درونی و همبستگی مجموعه ماده ها بررسی شد. ساختار عاملی پرسشنامه با شیوه تحلیل عاملی اکتشافی و روش استخراج مؤلفه های اصلی ارزیابی و روایی آن از طریق همبستگی بین زیرمقیاس ها و روایی ملاکی بررسی شد. بررسی ساختار عاملی اکتشافی پرسشنامه با حمایت از الگوی ۳ عاملی پرسشنامه حساسیت به تقویت کودکان، ۳۷/۷۸ درصد از واریانس را تبیین کرد. نتایج این پژوهش نشان داد که سه زیرمقیاس نسخه فارسی پرسشنامه حساسیت به تقویت کودکان، همسانی درونی خوبی دارد و تنها ماده ۱۸ به علت داشتن بار عاملی کمتر از ۰/۳۰ از پرسشنامه حذف شد. همچنین، الگوی ضرایب همبستگی زیرمقیاس ها و روایی همگرایی پرسشنامه با پرسشنامه نظم جویی شناختی هیجان- فرم کودکان (گارفنسکی، رافی، جلسما، ترواگ و کرایچ، ۲۰۰۷) بیانگر روایی مطلوب این پرسشنامه بود. در پژوهش شاهمرادی و دیگران (۱۳۹۸)، همسانی درونی نظام بازداری رفتاری، نظام فعال سازی رفتاری و نظام جنگ/گریز/بهت به ترتیب برابر ۰/۷۰، ۰/۶۸ و ۰/۷۰ به دست آمد.

1. Behavioral Inhibition System (BIS)
2. Behavioral Activation System (BAS)
3. Fight/ Flight/ Freeze System (FFFS)

پاسخ‌دهنده گرامی

در زیر فهرستی از عبارات در مورد احساس‌ها و رفتارهای روزمره شما وجود دارد. لطفاً هر عبارت را به دقت بخوانید و به وضعیت خود از ۱ (هرگز) تا ۴ (همیشه) نمره دهید.

همیشه	اغلب	گاهی اوقات	هرگز	ماده
				۱. اگر در حمام مار یا عنکبوتی باشد، درجا خشکم می‌زند.
				۲. هنگام انجام کاری که ممکن است به من صدمه بزند احتیاط می‌کنم.
				۳. برای عملکرد بهتر در ورزش یا چیزهای که دوست دارم، آموزش می‌بینم.
				۴. وقتی در دریا شنا می‌کنم، اگر سایه بزرگی ببینم درجا خشکم می‌زند.
				۵. وقتی که بازی یا ورزش می‌کنم مراقبم.
				۶. برای خوب انجام دادن چیزهایی که دوست دارم سخت تلاش می‌کنم.
				۷. اگر مار یا عنکبوتی ببینم فرار می‌کنم.
				۸. اگر فکر کنم کاری که انجام می‌دهم، برایم خطر جسمی دارد یا ممکن است به خودم آسیبی بزنم، آن را متوقف می‌کنم.
				۹. دوست دارم در موضوعی که مورد علاقه‌ام است، تمرین کنم تا بهتر شوم.
				۱۰. اگر فکر کنم که پرنده‌ای قصد حمله به من را دارد درجا خشکم می‌زند.
				۱۱. اگر فکر کنم ادامه دادن کاری که انجام می‌دهم خطرناک است، آن را متوقف می‌کنم.
				۱۲. برای رسیدن به هدفم (یا برای جای که می‌خواهم برسم) خیلی تلاش می‌کنم.
				۱۳. اگر شب وقتی که در رختخوابم هستم صدای عجیب و غریبی بشنوم درجا خشکم می‌زند.
				۱۴. نگران این هستم که اگر صدمه‌ای می‌دیدم، چه اتفاقی برایم می‌افتاد.
				۱۵. می‌خواهم در چیزهای مورد علاقه‌ام پیشرفت کنم (بهتر شوم).
				۱۶. اگر از حیوانی بترسم، فرار می‌کنم.
				۱۷. هنگامی که می‌خواهم از جای بلندی با اسکیت یا دوچرخه پایین بیایم، می‌ایستم و فکر می‌کنم.
				۱۸. کشف کردن مکان‌ها برایم جالب است.
				۱۹. اگر در طبقات پایین چراغی روشن نباشد، به سرعت به طبقات بالا برمی‌گردم.
				۲۰. قبل از امتحان کردن چیزهای جدید (مثل عضویت در تیم ورزشی یا کاپیتان مدرسه شدن) به دقت فکر می‌کنم چون ممکن است از عهده آن برنایم.
				۲۱. انجام دادن چیزهای جدید و هیجان‌انگیز را دوست دارم.

روش نمره‌گذاری

دامنه سؤال‌های پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت چهار درجه‌ای (از ۱= هرگز تا ۴= همیشه) قرار دارد. در جدول زیر ماده‌های هر زیرمقیاس درج شده است.

ماده‌ها	زیرمقیاس
۲۱ - ۱۵ - ۱۲ - ۹ - ۶ - ۳	نظام فعال‌سازی رفتاری
۲۰ - ۱۷ - ۱۱ - ۸ - ۵ - ۲	نظام بازداری رفتاری
۱۹ - ۱۶ - ۱۴ - ۱۳ - ۱۰ - ۷ - ۴ - ۱	نظام جنگ/گریز/بهت

منابع

شاهمرادی‌فر، ط.، کارسازی، ح. و فتحی‌آشتیانی، ع. (۱۳۹۸). ساختار عاملی، اعتبار و روایی پرسشنامه نظریه حساسیت به تقویت تجدیدنظرشده: فرم کودکان. فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، ۱۶ (۶۲)، ۲۳۹-۲۴۰.

Cooper, A. J., Stirling, S., Dawe, S., Pugnaghi, G., & Corr, P. J. (2017). The reinforcement sensitivity theory of personality in children: A new questionnaire. *Personality and Individual Differences*, 115, 65-69.